

**LIETUVOS STATISTIKOS DEPARTAMENTO ATSTOVAVIMO VALSTYBĖS
INSTITUCIJAI TEISMUOSE IR KITOSE GINČŲ NAGRINĖJIMO
INSTITUCIJOSE VEIKLOS SRITIS**

(Finansų ministerijos ir (arba) įstaigos veiklos sritis, kuri analizuojama einamaisiais metais)

VEIKLOS SRITIES VERTINIMO APRAŠYMAS

Lietuvos statistikos departamento atstovavimo valstybės institucijai teismuose ir kitose ginčų nagrinėjimo institucijose veiklos srities korupcijos pasireiškimo tikimybės analizės darbo grupė 2019 metams, sudaryta Lietuvos statistikos departamento (toliau – departamentas) generalinio direktoriaus 2019 m. birželio 17 d. įsakymu Nr. DĮ-157 „Dėl Lietuvos statistikos departamento atstovavimo valstybės institucijai teismuose ir kitose ginčų nagrinėjimo institucijose veiklos srities korupcijos pasireiškimo tikimybės analizės darbo grupės 2019 metams sudarymo“ (toliau – darbo grupė).

(darbo grupė, atlikusi veiklos srities analizę)

2018 m. sausio 1 d. – 2019 m. birželio 1 d.

(analizuotas laikotarpis)

1. VEIKLOS SRITIES ANALIZĖS APIMTIS IR METODAI

Departamento atstovavimo valstybės institucijai teismuose ir kitose ginčų nagrinėjimo institucijose veiklos srities (toliau – veiklos sritis) korupcijos pasireiškimo tikimybės analizė atlikta vadovaujantis Korupcijos prevencijos tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos finansų ministro 2007 m. rugsėjo 20 d. įsakymu Nr. 1K-261 „Dėl korupcijos prevencijos Finansų ministrui pavestose valdymo srityse ir informacijos apie pažeidimus administravimo Finansų ministerijoje.“

Analizės tikslas – nustatyti veiklos sritį veikiančius išorinius, vidinius ar individualius rizikos veiksnius (sąlygas, įvykius ar aplinkybes), galinčius sudaryti prielaidas atsirasti korupcijai, ir prireikus parengti bei įgyvendinti prevencijos priemonės analizės metu nustatytiems korupcijos rizikos veiksniams valdyti ar pašalinti.

Analizuojamas objektas – departamento veikla atstovaujant valstybės institucijai teismuose ir kitose ginčų nagrinėjimo institucijose.

Subjektas – departamento valstybės tarnautojai atliekantys atstovavimo teismuose ir kitose ginčų nagrinėjimo institucijose funkcijas.

Buvo naudoti dokumentų analizės, tiesioginio stebėjimo (dalyvavimo) metodai, taikytas kokybinis vertinimo metodas.

Veiklos srities analizės kriterijus parinktas atsižvelgus į Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m. rugsėjo 16 d. įsakymo Nr. 1K-288 „Dėl Finansų ministerijos ir finansų ministro valdymo sritims priskirtų įstaigų, įmonių veiklos sričių, kuriose yra didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo“ 13.8 papunktyje nustatytą kriterijų – atstovavimas valstybės institucijai ar įstaigai teismuose ir kitose ginčų nagrinėjimo

institucijose (veiklos sritis atitinka Korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 4 dalies 3 punkte nustatytą kriterijų), t.y. atskirų valstybės tarnautojų funkcijos, uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka bei atsakomybė nėra išsamiai reglamentuoti.

Korupcijos rizikos veiksnių (sąlygų, įvykių ir aplinkybių, galinčių sudaryti prielaidas korupcijai veiklos srityje) tikimybės analizė atlikta atsižvelgiant į Valstybės ar savivaldybės įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijas, patvirtintas Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus 2011 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. 2 – 170 „Dėl Valstybės ar savivaldybės įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijų patvirtinimo“.

Analizuoti ir vertinti šie teisės aktai:

1. Lietuvos statistikos departamento darbo reglamentas, patvirtintas Lietuvos statistikos departamento generalinio direktoriaus 2019 m. balandžio 3 d. įsakymu Nr. DĮ-110 „Dėl Lietuvos statistikos departamento darbo reglamento patvirtinimo“;

2. Lietuvos statistikos departamento dokumentų valdymo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos statistikos departamento generalinio direktoriaus 2017 m. spalio 9 d. įsakymu Nr. DĮ-210 „Dėl Lietuvos statistikos departamento dokumentų valdymo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

3. Lietuvos statistikos departamento 2016 m. gruodžio 20 d. įsakymas Nr. DĮ-293 „Dėl įgaliojimų surašyti administracinių nusižengimų protokolus suteikimo“ (kartu su 2017 m. kovo 13 d. įsakymu Nr. DĮ-76, 2018 m. gegužės 24 d. įsakymu Nr. DĮ-114 ir 2018 m. gruodžio 17 d. įsakymu Nr. DĮ-293);

4. Lietuvos statistikos departamento generalinio direktoriaus 2011 m. liepos 11 d. įsakymas Nr. K-258 „Dėl skyrių nuostatų ir pareigybių aprašymų tvirtinimo“;

5. Lietuvos statistikos departamento Teisės skyriaus vyriausiųjų specialistų pareigybių aprašymai bei patarėjo ir vedėjo pareigybės aprašymai, patvirtinti Lietuvos statistikos departamento generalinio direktoriaus 2019 m. vasario 18 d. įsakymu Nr. ŽĮ-109 „Dėl teisės skyriaus pareigybių aprašymų patvirtinimo“.

6. Lietuvos statistikos departamento teisės skyriaus vyriausiojo specialisto pareigybės aprašymas, patvirtintas Lietuvos statistikos departamento generalinio direktoriaus 2019 m. kovo 25 d. įsakymu ŽĮ-146 „Dėl teisės skyriaus vyriausiojo specialisto pareigybės aprašymo“;

7. Lietuvos statistikos departamento teisės skyriaus vyresniojo specialisto pareigybės aprašymas, patvirtintas Lietuvos statistikos departamento generalinio direktoriaus 2019 m. vasario 1 d. įsakymu ŽĮ-50 „Dėl teisės skyriaus vyresniojo specialisto pareigybės aprašymo“;

8. Lietuvos statistikos departamento Duomenų parengimo Kauno skyriaus vedėjo pareigybės aprašymas, patvirtintas Lietuvos statistikos departamento generalinio direktoriaus 2019 m. vasario 20 d. įsakymu Nr. ŽĮ-113 „Dėl Duomenų parengimo Kauno skyriaus pareigybių aprašymų tvirtinimo“;

9. Lietuvos statistikos departamento Duomenų parengimo Klaipėdos skyriaus vedėjo pareigybės aprašymas, patvirtintas Lietuvos statistikos departamento generalinio direktoriaus 2019 m. vasario 21 d. įsakymu Nr. ŽĮ-115 „Dėl Duomenų parengimo Klaipėdos skyriaus pareigybių aprašymų tvirtinimo“;

10. Lietuvos statistikos departamento 2012 m. gruodžio 18 d. įsakymas Nr. DĮ-254 „Dėl priemonių statistinių duomenų nepateikusiems respondentams taikymo Lietuvos statistikos departamente tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Lietuvos statistikos departamento generalinio direktoriaus 2016 m. gruodžio 30 d. įsakymo Nr. DĮ-310 redakcija, kartu su 2018 m. gruodžio 13 d. įsakymu Nr. DĮ-281);

11. Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksas;
12. Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas;
13. Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymas;
14. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. lapkričio 14 d. nutarimas Nr. 1133 „Dėl Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymo įgyvendinimo“;
15. Lietuvos statistikos departamento generalinio direktoriaus 2019 m. sausio 9 d. įsakymas Nr. DĮ-11 „Dėl vidinio informacijos apie pažeidimus teikimo kanalo Lietuvos statistikos departamente steigimo ir įgyvendinimo“.

2. VEIKLOS SRITIES ANALIZĖS METU NUSTATYTI KORUPCIJOS RIZIKOS VEIKSNIAI

Departamento atstovavimo valstybės institucijai teismuose ir kitose ginčų nagrinėjimo institucijose veiklos srities analizė buvo atlikta 2016 m. Pasikeitus teisės aktams, reglamentuojantiems šią sritį ir faktinėms aplinkybėms, 2019 m. ši veiklos sritis analizuojama pakartotinai.

Analizuojant veiklos srities esamą situaciją paminėtina, jog nagrinėjamu laikotarpiu (2018-2019 m.) departamentas turėjo 5 administracinių nusižengimų bylas, kurias nagrinėjo teismai (kito pobūdžio bylų teismuose šiuo laikotarpiu departamentas neturėjo). Pažymėtina, kad nors departamentas turėjo tik 5 bylas nagrinėjamu laikotarpiu, bet vienai bylai išspręsti neužtekdavo vieno teismo posėdžio. Atkreiptinas dėmesys, kad departamento atstovavimo valstybės institucijai kitose ginčų nagrinėjimo institucijose nagrinėjamu laikotarpiu nebuvo. Visi departamento **teisminiai** ginčai vyko dėl administracinių nusižengimų kodekso (toliau–ANK) **221 straipsnio 2 dalyje** numatytų administracinių nusižengimų.

Departamentas yra oficialiąją statistiką tvarkanti istaiga. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos oficialiosios statistikos įstatymo (toliau – statistikos įstatymas) 5 straipsnio 1 dalies 1 punktu, oficialiąją statistiką tvarkančios istaigos turi **teisę** neatlygintinai gauti statistinius duomenis, o statistikos įstatymo 17 straipsnis reglamentuoja, jog respondentai turi priešpriešinę **pareigą** oficialiosios statistikos programai įgyvendinti teisės aktų nustatyta tvarka neatlygintinai teikti teisingus statistinius duomenis. Statistiniai duomenys teikiami statistiniuose formuliaruose, kurių formas departamentas tvirtina vadovaudamasis statistikos įstatymo 6 straipsnio 4 dalies 3 punktu. Tais atvejais, kai statistiniai duomenys (statistiniai formuliarai) nepateikiami, atsiranda administracinė atsakomybė pagal ANK 221 straipsnį:

„221 straipsnis. Statistinių duomenų pateikimo tvarkos pažeidimas

1. Statistinių duomenų nepateikimas nustatyta tvarka oficialiąją statistiką tvarkančioms įstaigoms arba melagingų statistinių duomenų pateikimas oficialiąją statistiką tvarkančioms įstaigoms užtraukia baudą juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims nuo vieno šimto penkiasdešimt iki trijų šimtų eurų.

2. Šio straipsnio 1 dalyje numatytas administracinis nusižengimas, padarytas pakartotinai, užtraukia baudą nuo aštuonių šimtų iki **vieno tūkstančio aštuonių šimtų eurų**“.

Esant šio ANK straipsnio **2 dalyje** numatytiems nusižengimams surašomi administracinių nusižengimų protokolai, kurių pagrindu vyksta administracinių nusižengimų bylų teisminis nagrinėjimas. Asmenys, kurie yra įgalioti surašyti administracinių nusižengimų protokolus nustatyti Lietuvos statistikos departamento generalinio direktoriaus 2016 m. gruodžio 20 d. įsakyme Nr. DĮ-293 „Dėl įgaliojimų surašyti administracinių nusižengimų protokolus suteikimo“ (kartu su pakeitimais), kur administracinių nusižengimų protokolų surašymo teisė suteikiama skyrių vedėjams,

pavadootojams, patarėjams bei vyriausiesiems specialistams. Šie specialistai, kaip ir reglamentuota ANK 608 straipsnyje, baigę administracinio nusižengimo tyrimą, surašo administracinio nusižengimo protokolą:

„608 straipsnis. Administracinio nusižengimo protokolo surašymas

1. Baigęs administracinio nusižengimo tyrimą, jį atlikęs pareigūnas surašo administracinio nusižengimo protokolą“.

Administracinio nusižengimo protokolo turinys detaliam reglamentuotas ANK 609 straipsnyje. Administracinio nusižengimo protokolo forma ir jos pildymo taisyklės patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. birželio 22 d. nutarimu Nr. 640 „Dėl administracinio nusižengimo protokolo, nutarimo administracinio nusižengimo byloje, nutarimo dėl administracinio nusižengimo, kai protokolas nesurašomas, formų ir jų pildymo taisyklių patvirtinimo“. Taigi atkreiptinas dėmesys, kad tiek administracinio nusižengimo protokolo forma, tiek ir turinys yra detaliam sureglamentuoti. Taip pat pastebėtina, kad nuo 2017 m. sausio 1 d. veikia administracinių nusižengimų registras (toliau – ANR), kurio dėka administracinių nusižengimų protokolai surašomi elektronine forma, kas darbo grupės nuomone, eliminuoja galimą savivalę surašant administracinio nusižengimo protokolą, kadangi administracinio nusižengimo protokolo privalomi pildyti laukeliai matomi ANR duomenų bazėje.

Surašydamas administracinio nusižengimo protokolą, įgaliotas departamento valstybės tarnautojas kaip papildomu pagalbiniu dokumentu taip pat vadovaujasi departamento 2012 m. gruodžio 18 d. įsakymu Nr. DĮ-254 „Dėl priemonių statistinių duomenų nepateikusiems respondentams taikymo Lietuvos statistikos departamente tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau–aprašas), (departamento generalinio direktoriaus 2016 m. gruodžio 30 d. įsakymo Nr. DĮ-310 redakcija kartu su pakeitimu). Pagal departamente susiklosčiusią praktiką dažniausiai administracinių nusižengimų protokolus surašinėja Duomenų parengimo skyrių vedėjai, turintys didžiausią kompetenciją tai padaryti. Pareiga surašyti administracinių nusižengimų protokolus netiesiogiai įtvirtinta ir Duomenų parengimo skyrių vedėjų pareigybės aprašymuose. Pvz.: duomenų parengimo Kauno ir Klaipėdos skyrių vedėjų pareigybių aprašyme numatyta, jog vedėjai:

„bendradarbiauja su respondentais statistinės atskaitomybės klausimais, stebi respondentų atsiskaitymo lygį ir taiko Lietuvos Respublikos Administracinių nusižengimų kodekso nuostatas dėl statistinių duomenų pateikimo tvarkos pažeidimų.“

Priklausomai nuo to, ar administracinis nusižengimas padarytas pirmą sykį ar pakartotinai, surašytas administracinių nusižengimų protokolas siunčiamas teismui arba pateikiamas institucijai, kurios pareigūnas įgaliotas nagrinėti administracinio nusižengimo bylą ne teismo tvarka (mūsų atveju–departamentui). Bylos nagrinėjimas **ne teismo tvarka** galimas tik tuo atveju, jei nusižengimas padarytas **pirmą kartą** (ANK 221 straipsnio 1 dalyje) (tais atvejais, kai pažeidėjai neįvykdo į administracinio nusižengimo protokolą įrašyto **administracinio nurodymo**). Tokiu atveju protokolas persiunčiamas departamentui, kurio pareigūnas yra įgaliotas nagrinėti administracinio nusižengimo bylą ne teismo tvarka ir vadovaujantis ANK 615 straipsnio 3 dalimi administracinių nusižengimų bylas išnagrinėja departamento vadovas – generalinis direktorius ar jo įgalioti asmenys (dažniausiai generalinio direktoriaus pavadootojai, pagal kuruojamas veiklos sritis). Bylos nagrinėjimas ne teismo tvarka **nepriskirtinas** nagrinėtinai departamento atstovavimo valstybės institucijai teismuose ir kitose ginčų nagrinėjimo institucijose veiklos sričiai, todėl detaliam nebus analizuojamas. Darbo grupė analizavo administracinių nusižengimų bylų nagrinėjimą **teisme** dėl **pakartotinai** padarytų administracinių nusižengimų, kai administracinio nusižengimo protokolas surašomas **dėl ANK 221 straipsnio 2 dalies**. Dėl kitų ANK straipsnių nagrinėjimu laikotarpiu administracinio nusižengimo protokolų surašyta nebuvo, nors vadovaujantis ANK 589

straipsnio 25 punktu, esant pažeidimui, departamento valstybės tarnautojai galėtų surašyti administracinių nusižengimų protokolus taip pat dėl ANK 222, 505 ir 507 straipsnių.

Atkreiptinas dėmesys į ANK 614 straipsnio 1 dalies 1 punktą, kuris reglamentuoja administracinių bylų priskirtinumą teismui:

„614 straipsnis. Administracinių nusižengimų bylų priskirtinumas

1. Teismas nagrinėja:

1) administracinių nusižengimų, už kuriuos pagal šio kodekso specialiosios dalies straipsnio ar straipsnio dalies sankciją numatyta bauda, kurios maksimalus dydis **viršija vieną tūkstantį penkis šimtus eurų**, bylas arba administracinių nusižengimų, už kuriuos pagal šio kodekso specialiosios dalies straipsnį gali būti skiriamas (arba privaloma skirti) turto, kuriam pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus privaloma teisinė registracija, konfiskavimas, bylas“;

Taigi, ANK 221 straipsnio **2 dalies** pagrindu surašytiems administracinių nusižengimų protokolams **teisminis nagrinėjimas yra privalomas, nes baudos maksimalus dydis numatytas sankcijoje -vienas tūkstantis aštuoni šimtai eurų**. Todėl valstybės tarnautojas, surašantis administracinių nusižengimų protokolą, neturi dispozicijos pasirinkti, koks subjektas (teismas ar departamentas) išnagrinės bylą pagal jo surašytą administracinių nusižengimų protokolą. Darbo grupės nuomone, toks reglamentavimas sumažina galimą korupcijos pasireiškimo tikimybę.

Tais atvejais, kai administracinių nusižengimų protokolą surašomas dėl ANK 221 straipsnio 2 dalies, vadovaujantis ANK 613 straipsnio 3 dalimi administracinio nusižengimo protokolą per 3 darbo dienas nuo jo surašymo siunčiamas nagrinėti teismui, bei atsižvelgiant į aprašo 18.2 papunktį, jo kopiją persiunčiant Teisės skyriui. Bylai pasiekus teismą, departamentas gauna šaukimą ir tuomet jo vadovas sprendžia kas atstovaus departamentą. Teisės skyriaus darbuotojas parengia dokumentus, t. y. **įgaliojimus**, atstovauti departamentą teisme tiek teisės skyriaus darbuotojui, tiek ir administracinių nusižengimų protokolą surašiusiam valstybės tarnautojui, kurie visuomet yra pasirašomi departamento Darbo reglamento, patvirtinto departamento generalinio direktoriaus 2019 m. balandžio 3 d. įsakymu Nr. DĮ-110 „Dėl Lietuvos statistikos departamento darbo reglamento patvirtinimo“ (toliau – darbo reglamentas) nustatyta tvarka. Darbo reglamentas yra pagrindinis departamento teisės aktas, reglamentuojantis departamento darbo tvarką. Šio dokumento 28 punkte nustatyta, jog departamento generalinis direktorius pasirašo departamento ieškinius, pareiškimus, skundus, atsiliepiamus teismams ir kitus teisinius dokumentus, **įgaliojimus**, suteikiamus departamento valstybės tarnautojams ir darbuotojams atstovauti departamentą. Nesant departamento generalinio direktoriaus, pagal darbo reglamento 30 punktą, departamento ieškinius, pareiškimus, skundus, atsiliepiamus teismams ir kitus teisinius dokumentus bei įgaliojimus, pasirašo departamento generalinio direktoriaus funkcijas atliekantis pirmasis departamento generalinio direktoriaus pavaduotojas, o jo nesant – kitas generalinio direktoriaus pavaduotojas generalinio direktoriaus pavedimu ir apie pasirašymą vėliau informuoja departamento generalinį direktorių.

Vadovaujantis darbo reglamento 36 punktu, pagal Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimus parengti minėti dokumentai prieš teikiant juos pasirašyti departamento generaliniam direktoriui, jo pavaduotojams, vyriausiajam patarėjui ar padalinių vadovams, vizuojami Lietuvos Respublikos teisės aktų ir Dokumentų valdymo tvarkos aprašo, patvirtinto departamento generalinio direktoriaus 2017 m. spalio 9 d. įsakymu Nr. DĮ-210 „Dėl Lietuvos statistikos departamento dokumentų valdymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – dokumentų tvarkos aprašas) nustatyta tvarka. Pagal dokumentų tvarkos aprašo 51 punkte nustatytą tvarką, šiuos dokumentus vizuoja darbuotojas, kuris parengė dokumentus, jo skyriaus vedėjas, kalbos specialistas, skyriaus su kurio veiklos sritimi susijęs

dokumentas vedėjas arba įgaliotas darbuotojas. Departamento darbo reglamento 38 punkte reglamentuota, kad vizuodamas dokumento projektą, generalinio direktoriaus pavaduotojas, vyriausiasis patarėjas, valstybės tarnautojas ar darbuotojas patvirtina, kad yra su juo susipažinęs, jam pritaria ir prisiima atsakomybę pagal kompetenciją. Jeigu generalinio direktoriaus pavaduotojas, vyriausiasis patarėjas, valstybės tarnautojas ir (ar) darbuotojas nepritaria pateiktam dokumento projektui, jis gali vizuoti jį su pastaba, vizuojamame dokumente arba prie jo pridedamame dokumente išdėstydamas savo argumentuotą nuomonę. Darbo reglamento 39 punktas numato terminą, per kurį departamento padaliniai dėl jiems kitų padalinių perduotų vizuoti (išnagrinėti) dokumentų projektų turi pateikti pastabas ir pasiūlymus. Nustatyta, jog pastabas ir pasiūlymus turi pateikti ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo jų gavimo, išskyrus atvejus, kai to negalima padaryti dėl didelės pateikto dokumento projekto apimties, sudėtingumo bei kitų objektyvių priežasčių arba jeigu pačiame dokumento projekte nustatyta kitaip. Tokiu atveju sprendimą dėl ilgesnio ar trumpesnio termino nustatymo priima pastabas ir pasiūlymus teikiantį departamento padalinį kuruojantis departamento generalinis direktorius, jo pavaduotojas arba vyriausiasis patarėjas. Taigi, iš analizuojamų dokumentų darytina išvada, jog vizavimas vyksta atsakingai, sprendimai nėra priimami vienasmeniškai, užtikrintas darbuotojų pakeičiamumas (pavadavimas kažkurio darbuotojo nesant). Atkreiptinas dėmesys, kad administracinių nusižengimų bylose atstovaujančių tarnautojų turimuose įgaliojimuose (teisės skyriaus darbuotojo perengtuose) aiškiai suteikta teisė atstovauti departamentą, atlikti visus procesinius veiksmus, išskyrus Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 50 straipsnio 2 dalyje nurodytus veiksmus. Tai reiškia, jog darbuotojas gali atlikti visus procesinius veiksmus, išskyrus negali atsiimti administracinių nusižengimų protokolo, kas reiškia jog departamento interesus atstovaujantys asmenys negali užsiimti jokia savivale ir garantuoja, jog administracinės teisės pažeidimo byla bus išnagrinėtas tokios nešališkos institucijos kaip teismas.

Nagrinėjamu laikotarpiu taip pat buvo rengti **Atsiliepimas** į pranešimą administracinio nusižengimo byloje (pažeidėjas departamento prašė perkvalifikuoti jo padarytą nusižengimą iš ANK 221 straipsnio 2 dalies į ANK 221 straipsnio 1 dalį) bei **Prašymas dėl papildomų dokumentų pateikimo** administracinėje byloje. Kiti teisminiai dokumentai nagrinėjamu laikotarpiu, išskyrus įgaliojimus, nebuvo rengti, nors esant, poreikiui, vadovaujantis teisės skyriaus nuostatais, patvirtintais LSD generalinio direktoriaus 2011 m. liepos 11 d. įsakymu Nr. K-258 „Dėl skyrių nuostatų ir pareigybių aprašymų tvirtinimo“ (toliau – teisės skyriaus nuostatai) teisės skyriaus darbuotojas generalinio direktoriaus pavedimu parengtų reikalingus teisinius dokumentus (ieškinio pareiškimus, atsiliepimus ir kt.), kurių vizavimui ir pasirašymui taikomos jau aptartos tvarkos. Atsiradus specialiųjų žinių poreikiui pasitelkiami kitų departamento skyrių specialistai, turintys specialiųjų žinių.

Apibendrinant teisminių dokumentų rengimo tvarką, darbo grupės nuomone, teisminių dokumentų rengimo tvarka departamente yra aiškiai ir išsamiai reglamentuota, neprieštaraujanti jokiems Lietuvos Respublikos teisės aktams, todėl nesudaro prielaidų korupcijai kilti.

Per nagrinėjamąjį laikotarpį, kaip jau minėta anksčiau, departamentas turėjo 5 teismines bylas dėl **ANK 221 straipsnio 2 dalyje** numatytų administracinių nusižengimų, pagal Duomenų parengimo skyrių vedėjų surašytus administracinių nusižengimų protokolus. Bylos pasiekusios teismą buvo dėl protokolų Nr. LSD-ANPAN-100164573-17 surašyto UAB „Edagra“, Nr. LSD-ANR P-15-2018 surašyto UAB „Finance group“, Nr. LSD-ANR P-14-2018 surašyto taip pat UAB „Finance group“, Nr. LSD-ANR P-16-2018 surašyto UAB „Juodeliai“ ir Nr. LSD-ANR P-4-2019 surašyto taip pat UAB „Juodeliai“

dėl statistinių ataskaitų nepateikimo. Departamentas atstovaujamas teismo posėdyje buvo 4 bylose, kadangi 1 byla buvo išnagrinėta rašytinio proceso tvarka. Visais analizuojamu laikotarpiu departamento turėtų bylų atvejais, departamentą atstovavo teisės skyriaus valstybės tarnautojas ir asmuo surašęs administracinių nusižengimų protokolą.

Teisės skyriaus nuostatų 5.5 papunktis nustato, jog departamento Teisės skyrius vykdydamas jam pavestus uždavinius generalinio direktoriaus pavedimu **atstovauja** departamento interesams teismuose ir kitose institucijose. Teisės skyriaus vyriausiųjų ir vyresniojo specialistų pareigybių aprašymuose, taip pat patarėjo pareigybės aprašyme, patvirtintuose departamento generalinio direktoriaus 2019 m. vasario 18 d. įsakymu Nr. ŽĮ-109 „Dėl teisės skyriaus pareigybių aprašymų patvirtinimo“, 2019 m. vasario 1 d. įsakymu Nr. ŽĮ-50 „Dėl teisės skyriaus vyresniojo specialisto pareigybės aprašymo“, bei 2019 m. kovo 25 d. įsakymu Nr. ŽĮ-146 „Dėl teisės skyriaus vyriausiojo specialisto pareigybės aprašymo“ numatyta **atstovavimo teismuose ir kitose institucijose** bei su tuo susijusi **teisinių dokumentų rengimo** funkcija. Pažymėtina, kad atstovavimo teismuose funkciją numatyta visų teisės skyriaus pareigybių aprašymuose. Kiekvienas iš teisės skyriaus darbuotojų (valstybės tarnautojų) dirba konkrečioje priskirtoje srityje. Visi teisės skyriaus darbuotojai žino jiems priskirtą sritį, kadangi su pareigybių aprašymais yra pasirašytinai supažindinti. Taip pat teisės skyriaus vedėjo pareigybės aprašymo 5.2 papunktyje numatyta, jog vedėjas **organizuoja bei koordinuoja** atstovavimą departamento interesams teismuose ir kitose institucijose. Darbo grupės nuomone, faktas, jog vedėjas koordinuoja atstovavimą departamento interesams teismuose ir kitose institucijose yra papildomas saugiklis, jog teisės skyriaus valstybės tarnautojas atstovaujantis departamentą teisme savo atstovavimą atliks kompetentingai ir skaidriai, poziciją suderinęs su skyriaus vedėju, todėl neatsiras prielaidų korupcijai kilti.

Kaip buvo minėta, visų analizuotų teisminių bylų atveju, atstovavimo etape dalyvavo ne tik teisės skyriaus valstybės tarnautojai. Į teisminių administracinių nusižengimų bylos nagrinėjimą, pagal departamente susiklosčiusią praktiką, vyksta ir administracinių nusižengimų protokolą surašęs darbuotojas, turėdamas departamento direktoriaus įgaliojimu suteiktas atstovavimo teises (procesines). Darbuotojas, surašęs administracinių nusižengimų protokolą, yra gerai išsilinęs į pažeidimo esmę, kadangi pats atliko tyrimą, taip pat turi dalykinę kompetenciją, susijusią su nagrinėjamu teisme pažeidimo objektu. Tokia šių darbuotojų teisė numatyta ir ANK 580 straipsnio 1 dalyje:

„580 straipsnis. Institucijos, kurios pareigūnas atliko administracinio nusižengimo tyrimą, atstovas

1. Nagrinėjant administracinio nusižengimo bylą teisme turi teisę dalyvauti institucijos, kurios pareigūnas atliko administracinio nusižengimo tyrimą, atstovas, kuris byloje gina viešąjį interesą“.

Be teisės skyriaus darbuotojų, departamentą nagrinėjamu laikotarpiu atstovavo Kauno bei Klaipėdos duomenų parengimo skyriaus vedėjos, kurių pareigybių aprašymuose tiesiogiai nenumatyta atstovavimo funkcija, tačiau abiejų valstybės tarnautojų pareigybių aprašymuose numatyta tokia funkcija:

„Vykdo kitus departamento vadovybės vienkartinio pobūdžio pavedimus.“

Duomenų parengimo skyriaus vedėjos, surašiusios administracinių nusižengimų protokolus, šio pobūdžio bylose laikytinos administracinio nusižengimo tyrimą atlikusiomis ir administracinių nusižengimų protokolą surašiusiomis pareigūnėmis. Kitų Duomenų parengimo skyrių vedėjai neatstovavo departamento, kadangi analizuojamu laikotarpiu jie nebuvo surašę administracinių nusižengimų protokolą dėl ANK 221 straipsnio 2 dalies (pakartotinum) ir dėl to nebuvo pagrindo teismiam bylos nagrinėjimui. Asmuo, surašęs administracinių nusižengimų protokolą, neturi specialiųjų teisinių žinių, todėl tokio pobūdžio byloje, kaip jau minėta anksčiau, dalyvauja ir teisės

skyriaus darbuotojas (valstybės tarnautojas), turintis specialiųjų (teisinių) žinių ir atstovauja departamentą. Darbo grupės nuomone, faktas, kad departamentas yra atstovaujamas dviejų asmenų, t.y. teisinių žinių turinčio teisės skyriaus valstybės tarnautojo bei į faktines bylos aplinkybes gerai įsigilinusio valstybės tarnautojo eliminuoja galimas prielaidas korupcijai kilti.

Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad vadovaujantis nuo 2019 m. sausio 1 d. įsigaliojusiais Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymu bei Vidinių informacijos apie pažeidimus teikimo kanalų įdiegimo ir jų funkcionavimo užtikrinimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. lapkričio 14 d. nutarimu Nr. 1133 „Dėl Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymo įgyvendinimo“ bei departamento generalinio direktoriaus 2019 m. sausio 9 d. įsakymu Nr. DJ-11 „Dėl vidinio informacijos apie pažeidimus teikimo kanalo Lietuvos statistikos departamente steigimo ir įgyvendinimo“, departamente įsteigtas vidinis informacijos apie pažeidimus teikimo kanalas, todėl bet kuris asmuo, kurį su departamentu sieja tarnybos, darbo ar sutartiniai santykiai turi galimybę pranešti apie pažeidimą, kas reiškia, jog iškilus korupcinio pobūdžio pažeidimo (nusikalstamos veikos) grėsmei, darbuotojas šiuo vidiniu kanalu galėtų pateikti informaciją ir apie šio pobūdžio nusikalstamą veiką. Taip pat pažymėtina, jog įsigaliojus naujoms Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo nuostatom, nuo 2019 m. sausio 1 d. valstybės tarnautojas ar jam prilygintas asmuo apie jam žinomą korupcinio pobūdžio nusikalstamą veiką privalo pranešti Specialiųjų tyrimų tarnybai (STT), prokuratūrai arba kitai ikiteisminio tyrimo įstaigai, t. y. ir departamento atstovavimo teisme ar pasiruošimo atstovauti metu (rengiant, vizuojant, pasirašant teisinius dokumentus, atstovaujant ir kt.) departamento darbuotojas apie paaiškėjusią korupcinio pobūdžio veiką turėtų pareigą informuoti minėtas institucijas. Darbo grupės nuomone, šių paminėtų teisės aktų įsigaliojimas prisideda prie korupcijos kilimo tikimybės mažinimo.

Išnagrinėjus per analizuojamą laikotarpį departamento turėtas bylas (teisminius ginčus), taip pat teisės aktus, darytina išvada, kad atstovavimas departamento interesams teismuose organizuotas bei vykdytas laikantis Lietuvos Respublikos teisės aktų, atstovaujama tinkamai, prielaidų kilti korupcijai nerasta. Departamento darbuotojai atstovaudami departamentą vadovaujasi Lietuvos Respublikos teisės aktais. Teisminių dokumentų rengimo tvarka aiškiai reglamentuota ir nesudaro prielaidų korupcijai kilti. Darbo grupės nuomone, analizuota situacija departamente atitinka teisės aktus, reglamentavimas pakankamas, teisės aktų nuostatos įgyvendinamos tinkamai. Atsižvelgiant į tai kas aptarta, darbo grupė nustatė, kad atstovavimo teismuose ir kitose ginčų nagrinėjimo institucijos veiklos sritis departamente nekelia korupcijos grėsmės.

3. PASIŪLYMAI DĖL KORUPCIJOS RIZIKOS MAŽINIMO AR PANAIKINIMO

Darbo grupė atlikusi korupcijos pasireiškimo tikimybės analizę nustatė, kad atstovavimo teismuose ir kitose ginčų nagrinėjimo institucijose veiklos sritis departamente nekelia korupcijos kilimo rizikos grėsmės ir todėl darbo grupė nesiūlo taikyti jokių specialiųjų korupcijos prevencijos priemonių.

Darbo grupės vadovė

Neringa Paškevičienė

Neringa Paškevičienė, tel. (8 5) 2364661, el. p. Neringapaskeviciene@stat.gov.lt